

Функціонування та розвиток механізмів державного управління
УДК 35.076

Дегтяр Андрій Олегович

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та підприємництва
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Дегтяр Андрей Олегович

*доктор наук по государственному управлению, профессор,
профессор кафедры публичного управления и предпринимательства
национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»*

Diegtiar Andrii

*Doctor of Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Entrepreneurship
National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"
ORCID: 0000-0003-3258-447X*

Лисий Андрій Олександрович

*кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри «Навігація і управління судном»
Азовський морський інститут
Національного університету «Одеська морська академія»*

Лысый Андрей Александрович

*кандидат технических наук, доцент,
заведующий кафедрой «Навигация и управление судном»
Азовский морской институт
Национального университета «Одесская морская академия»*

Lysyi Andrii

*PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Navigation and Handling Ship
Azov Maritime Institute of the
National University «Odessa Maritime Academy»
ORCID: 0000-0002-5596-0856*

Бублій Максим Петрович

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри управління персоналом та підприємництва
Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

Бублий Максим Петрович

*кандидат наук по государственному управлению, доцент,
доцент кафедры управления персоналом и предпринимательства
Учебно-научный институт «Институт государственного управления»
Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина*

Bubliy Maksym

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Personnel Management and Entrepreneurship
Educational and Scientific Institute "Institute of Public Administration" of the
V.N. Karazin Kharkiv National University,
ORCID: 0000-0003-1060-6404*

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ДИСКУРС В КОМУНІКАТИВНІЙ ВЗАЄМОДІЇ
ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА**

**УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ ДИСКУРС В КОММУНИКАТИВНОМ
ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ГОСУДАРСТВА И ОБЩЕСТВА**

**MANAGERIAL DISCOURSE IN THE COMMUNICATIVE
INTERACTION OF THE STATE AND SOCIETY**

Анотація. У статті розглянуто управлінський дискурс в комунікативній взаємодії держави та суспільства. Визначено, що у структурі управлінського дискурсу наявні дві докорінно протиставлені ролі в системі виконавчих органів управління – суб'єкта і об'єкта управління або адресанта і одержувача інформації, так як сам процес комунікації може простежуватися в цих двох ракурсах.

З'ясовано ряд специфічних рис управлінського дискурсу, що відрізняють його від інших видів організаційно-управлінської діяльності, головними з яких виступають безособовість, стабільність, високий рівень нормативного регулювання, лояльність і державний рівень відповідальності. Управлінський дискурс, який виступає сполучною ланкою між державою і суспільством, в розумінні широкої громадськості часто ототожнюється з державою. Управлінський дискурс трансформується під впливом змін у суспільстві, але визначальними в цьому процесі виступають зміни в державі та державних органах управління.

Доведено, що функції управлінського дискурсу в комунікативній взаємодії держави і суспільства окреслені межами публічності і приватності. Простір публічної сфери може розглядатися як сфера управління. Межі приватного простору, як правило, звужені і локалізовані в конкретному місці. Воно набагато більш співвіднесене з індивідуальністю особистості.

Також управлінський дискурс представляється в чотирьох складових площинах: середовище, під яким мається на увазі обстановка, тип соціальної події, його цілеспрямованість, ідеолого-соціальні умови; соціальний суб'єкт, який визначається рольовими відносинами, соціальним статусом, соціальною активністю учасників, а також їх особистими відносинами; зміст, що включає цілі та інтенції, світоглядні позиції, знання норм і правил комунікації, загальний фонд знань; текст.

Ключові слова: дискурс, управлінський дискурс, соціальні комунікації,

державні службовці, взаємодія, публічна сфера, приватна сфера.

Аннотация. *В статье рассмотрен управленческий дискурс в коммуникативном взаимодействии государства и общества. Определено, что в структуре управленческого дискурса имеются две коренным образом противопоставленные роли в системе исполнительных органов управления – субъекта и объекта управления или адресанта и получателя информации, так как сам процесс коммуникации может наблюдаться в этих двух ракурсах.*

Выяснен ряд специфических черт управленческого дискурса, отличающих его от других видов организационно-управленческой деятельности, главными из которых выступают безличность, стабильность, высокий уровень нормативного регулирования, лояльность и уровень ответственности. Управленческий дискурс, выступающий связующим звеном между государством и обществом, в понимании широкой общественности часто отождествляется с государством. Управленческий дискурс трансформируется под влиянием изменений в обществе, но определяющими в этом процессе выступают изменения в государстве и государственных органах управления.

Доказано, что функции управленческого дискурса в коммуникативном взаимодействии государства и общества очерчены границами публичности и конфиденциальности. Пространство публичной сферы может рассматриваться как область управления. Границы частного пространства, как правило, сужены и локализованы в конкретном месте.

Также управленческий дискурс представляется в четырех составляющих плоскостях: среда, под которой подразумевается обстановка, тип социального события, его целеустремленность, идеолого-социальные условия; социальный субъект, определяемый ролевыми отношениями, социальным статусом, социальной активностью

участников, а также их личными отношениями; содержание, включающее цели и интенции, мировоззренческие позиции, знание норм и правил коммуникации, общий фонд знаний; текст.

Ключевые слова: дискурс, управленческий дискурс, социальные коммуникации, государственные служащие, взаимодействие, публичная сфера, частная сфера.

Summary. *The article considers managerial discourse in the communicative interaction of the state and society. It is determined that in the structure of managerial discourse there are two radically opposed roles in the system of executive management bodies – the subject and object of management or the addressee and recipient of information, since the communication process itself can be traced from these two angles.*

A number of specific features of management discourse that distinguish it from other types of organizational and managerial activities are clarified, the main ones being impersonality, stability, high level of regulatory regulation, loyalty and state level of responsibility. Managerial discourse, which acts as a link between the state and society, is often identified with the state in the understanding of the general public. Managerial discourse is transformed under the influence of changes in society, but changes in the state and state management bodies are decisive in this process.

It is proved that the functions of managerial discourse in the communicative interaction of the state and society are defined by the boundaries of publicity and privacy. The public sphere space can be considered as a management sphere. The boundaries of private space are usually narrowed and localized in a specific location. It is much more correlated with the personality of the individual.

Also, management discourse is presented in four component planes: the environment, which means the situation, the type of social event, its purposefulness, ideological and social conditions; the social subject, which is

determined by the role relationships, social status, social activity of participants, as well as their personal relationships; the content, including goals and intentions, worldview positions, knowledge of norms and rules of communication, the general fund of knowledge; text from the point of view of such parameters as the topic of speech communication, compositional construction of utterances, attribution to any language genre, and the specifics of the selected language elements for speech interaction).

Key words: *discourse, managerial discourse, social communications, civil servants, interaction, public sphere, private sphere.*

Постановка проблеми. Поняття дискурсу, яке набуло останнім часом особливої популярності, трактується як специфічний лад або порядок мови, існуючий в конкретній області або соціальній ситуації. Управлінська діяльність при такому підході розглядається як соціальна комунікація, яка не тільки формується на основі власне дискурсу, а й схильна до впливу зовнішніх для неї соціальних факторів. Соціальні комунікації, що виникають в процесі управлінського дискурсу в системі «державо-суспільство» включають характеристику державного управління, яке реалізує комунікативний початок. Простір соціальної комунікації забезпечує ідентифікацію суб'єктів, створює соціальні умови для селекції рівнів і форм взаємодії. Значну роль у розвитку управлінського дискурсу відіграють: наявність єдиного інформаційного простору, єдність мови комунікації, комунікативна компетентність учасників взаємодії. Стосовно до сучасної системи державного управління – державної служби особливості дискурсу державних службовців обумовлені персоніфікацією, творчою ініціативою членів бюрократичних апаратів.

Управлінський дискурс є технологією комунікативної взаємодії різних соціальних груп, яка пронизує всі сфери і рівні в системі відносин суспільства і держави. Його вивчення необхідне, оскільки сприяє більш

поглибленому розумінню специфіки комунікації у сфері державного управління і, відповідно, його оптимізації. Неадекватність сучасному розвитку соціуму, використання комунікативних технологій свідчить про актуальність подальшої теоретичної та практичної розробки даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі приділяється увага дослідженню сутності та особливостям комунікативної взаємодії держави та суспільства їм присвячені роботи таких зарубіжних і вітчизняних дослідників, Арендт, Х. [1], Бакуменко В.Д. [2], Вебер М. [3], Дегтяр А.О. [4], Халецький А.В. [4], Белай С.В. [4], О.М. Петроє [6], Романенко Є.О. [7], Оріу М. [8] та ін. Разом з тим зважаючи на складність і багатогранність проблеми залишається ще багато теоретичних і практичних прогалин в її дослідженні. Зокрема, недостатньо розкритою є структура та функції управлінського дискурсу у взаємодії держави та суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення структури та функцій управлінського дискурсу в комунікативній взаємодії держави та суспільства.

Виклад основного матеріалу. Функціональні особливості управлінського дискурсу залежать від організаційної культури, яка передбачає виконання держслужбовцями чотирьох елементів: на першому місці здатність до інновацій, здатність раціоналізації виявляється другою; пріоритети переорієнтуються з кількості на якість надання послуг населенню; наявність творчого потенціалу, талановитості. Відзначимо, що здатність до інновацій визначається не матеріальними ресурсами і фінансовими засобами, а безперервністю навчання на підставі передових наукових досягнень, прагненням до володіння абстрактності мислення. Першорядною умовою реалізації висунутих положень є підвищення якості державного управління [7, с. 67].

Дослідження управлінського дискурсу співвідноситься з проблемою

методологічного визначення поняття «державна служба». Необхідно відзначити бінарність природи державного управління, двоїсту роль бюрократії в суспільстві, яка склалася протягом усього розвитку управління і обґрунтована різноманітністю її функцій. Сутність державної служби розглядається з позицій двох підходів до визначення типів управління: перший – меритократичний (компетентнісне управління) і другий – патримоніальний (управління на основі лояльності) [2, с. 25]. До першого дослідники А. Дегтяр, А. Халецький, С. Белай відносять: здатність до освоєння нових видів робіт, достатній рівень компетентності, здатність до розвитку, самостійність в роботі, ініціативність, хороша робота в попередні періоди. Завдяки цим критеріям протікає кар'єрне просування в організації, забезпечене діловими якостями державних службовців. Іншим видом критеріїв є патримоніальні-засновані на лояльності до керівництва. Ці критерії характеризують як соціальний капітал: вміння подати себе як хорошого працівника, вміння працювати в команді, знайомства і зв'язку. Деякі вітчизняні та зарубіжні дослідники відносять такі критерії до категорії «поза ділового соціального капіталу» [4, с. 159]. Характеристика управлінського дискурсу з даних позицій передбачає, що суб'єкти управління враховують не тільки сенс соціальної взаємодії, а й характер виконання соціальних ролей комунікаторами.

У структурі управлінського дискурсу наявні дві докорінно протиставлені ролі в системі виконавчих органів управління – суб'єкта і об'єкта управління або адресанта і одержувача інформації, так як сам процес комунікації може простежуватися в цих двох ракурсах. Моделювання процесів породження (синтезу, побудови) дискурсу призвело до виділення двох різних груп робіт: 1) досліджують елементи побудови дискурсу, і роботи, в яких досліджується розуміння і сприйняття дискурсу адресатом. Крім цього, існує і третій ракурс-аналіз процесу комунікації з позицій самого тексту, що створюється в процесі дискурсу [6, с. 52].

Управлінський дискурс у формальній організації, до якої належить державна служба, визначається як інституційний дискурс. Підтвердженням даного висновку є висновки за підсумками аналізу теоретичних джерел про визначення поняття «інститут» в науці. Пояснення природи інституту в системі управління, здатної підтримувати суспільство в стані динамічного розвитку, відбувається з позицій французького соціолога Е. Дюркгейма. Зазначена специфіка інституту впливає з двох факторів, зазначених вченим: схожість звичаїв і закріплення їх як юридичних норм, забезпечення їх виконання примусовою складовою і процес поділу праці, який легалізує реально існуючі норми і правила соціальної взаємодії. Концепція Е. Дюркгейма про базову роль нормативності, що забезпечує цілісність колективної свідомості в суспільстві, на наш погляд, визначила інституційну орієнтацію управлінського дискурсу [5, с. 35]. Розвиток інституційного підходу до побудови соціальної організації приводить французького вченого М. Оріу до аналізу корпоративності управлінської організації [8, с. 72]. На відміну від М. Вебера та Е. Дюркгейма, вчений вважав особливістю інституту – корпоративність, в рамках якої правила поведінки людей не конституціоновані в громадські суб'єкти, в результаті чого відбувається матеріалізація норм не в юридичну форму, а в правила корпорацій. Важливо відзначити, що в міру ускладнення соціального поля взаємодії суб'єктів управління корпоративний підхід поєднується з професійним підходом до організації управління.

З даних теоретичних положень впливає інституційна і структурна орієнтованість управлінського дискурсу, яка визначає специфіку нормативно-правового регулювання, тобто функцій організаційного управління, правила професійної діяльності, що регламентують відносини в організації, соціальні та інституційні норми управлінського дискурсу. Серед них виділимо професійну діяльність на підставі спеціалізованих знань і навичок, що позначає компетентне і безперервне забезпечення повноважень

держорганів людьми, які перебувають на службі в органах державного управління. У формальному сенсі управлінський дискурс – це сукупність правових, соціальних і організаційних норм, правил, комунікативних стандартів, традицій щодо реалізації Конституції України і законів держави, який забезпечує цілі і функції держави .

У зв'язку з тим, що виконання соціально-економічних функцій в системі «держава – суспільство» жорстко структуровано за принципом поділу праці і посадової ієрархії, дискурс перетворює інформаційне поле управління у відносини суб'єктності – особливого стану, що протистоїть як бізнес-угрупованням, так і політичній еліті. Ця функція дискурсу призводить суб'єктів взаємодії до усвідомлення власного становища, адекватного перспективам суспільного розвитку, яке більшою мірою сформовано у держслужбовців, ніж у інших соціальних груп.

Сукупність виконання державними службовцями всіх видів функцій ранжується в залежності від ступеня впливу адміністративного апарату на процеси управління, що залежать від професійних орієнтацій. Найменша професійна орієнтованість спостерігається у вузьких прикладних професіях, які пов'язані з механічними діями. Висока ж професійна орієнтованість на ефективність досягається лише в соціальних професіях, особливо це відноситься до адміністративної та управлінської діяльності. Високий професіоналізм даних категорій осіб найбільше залежить від суб'єктивних посилів людини і від сукупності її мотивацій до праці. Цільова функція інституту державної служби – забезпечення виконання повноважень державних органів, реалізація політичних рішень. Це надає ряд специфічних рис управлінському дискурсу, що відрізняють його від інших видів організаційно-управлінської діяльності, головними з яких виступають безособовість, стабільність, високий рівень нормативного регулювання, лояльність і державний рівень відповідальності. Управлінський дискурс, який виступає сполучною ланкою між державою і суспільством, в розумінні

широкої громадськості часто ототожнюється з державою. Управлінський дискурс трансформується під впливом змін у суспільстві, але визначальними в цьому процесі виступають зміни в державі та державних органах управління.

Становлення інституту управлінського дискурсу вітчизняної державності пов'язане зі становленням громадянського суспільства, формуванням цивілізованого бізнес-поля та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, виконання управлінських функцій і жорстка вписаність суб'єктів управлінського дискурсу в систему «держава-суспільство» призводить бюрократію не тільки до професійного виконання перерахованих функцій, а й формує уявлення про певні функції дискурсу в бюрократичній структурі управління.

Плідні ідеї М. Вебера [3, с. 52] про дослідження ідеальної бюрократичної машини, функціонування якої забезпечується цілою низкою факторів і спеціальних процедур, допомагають охарактеризувати особливості управлінського дискурсу.

1. Прийняття рішень в процесі управлінського дискурсу засноване на фіксованих посадових компетенціях, правилах та інструкціях.

2. Встановлено формальні та спеціалізовані освітні або кваліфікаційні вимоги, відповідність яким необхідна для формулювання рішення.

3. Діє ієрархічна система управління; процес дискурсу підпорядкований жорстко впорядкованій системі керівництва і підпорядкування, при якій інформація йде знизу вгору, а рішення спускаються зверху вниз.

4. Рішення приймаються на основі стандартних робочих процедур, які передбачають, зокрема, поширені письмові звіти.

Функції управлінського дискурсу в комунікативній взаємодії держави

і суспільства окреслені межами публічності і приватності. Простір публічної сфери може розглядатися як сфера управління.

Межі приватного простору, як правило, звужені і локалізовані в конкретному місці. Воно набагато більш співвіднесено з індивідуальністю особистості.

У життєвій реальності і в сприйнятті людини світ зовнішнього і внутрішнього (іншими словами: публічного і приватного) є взаємовиключними поняттями, так як не можна в один і той же час бути і в зовнішньому, і у внутрішньому. Значить, дискурс публічної, зовнішньої сфери взаємовиключає дискурс приватної, внутрішньої сфери і навпаки. Одна з основних складнощів полягає в парадоксальному протиріччі: необхідності поєднання публічного і приватного як елементів цілісного для створення соціальної сфери особистості.

Х. Арендт у своїй філософській системі, незважаючи на осмислення сфери приватного як простору позбавленості, не приносить в жертву приватне публічному, розуміючи, що ці дві сфери в своєму співіснуванні залежать один від одного [1, с. 22].

Як вважає Х. Арендт, що проведене лише в публічності життя невідворотно несе своєрідну поверховість. Але є речі, які повинні залишатися прихованими від погляду інших, і тут єдиним способом забезпечити «прихованість від світла публічності – це приватна власність» [1, с. 52].

Аналізуючи співвідношення публічної і приватної сфер в житті індивідуума, дослідник за аналогією проводить паралель і між приватною і публічною формами дискурсу. Те, що потребує приховування від публічного «вуха», перетворюється в приватну форму дискурсу. А та інформація, яку важливо донести цілеспрямовано до мас (публіки), трансформується в публічну форму дискурсу.

Отже, різниця між публічним і приватним зводиться, наприклад, до

різниці між явищами, що вимагають приховування, прагнуть до потаємності (інтимності), і явищами, призначеними для публічності. Останні явища не тільки мають здатність витримувати всепроникні погляди, які неминучі в світлі публічності, але і часом орієнтовані на те, щоб в цей світ потрапити .

Не можна заперечувати що в надмірному акцентуванні приватності існування в соціумі присутня небезпека інтерпретації будь-якого роду суспільних проблем як суто особистих за своєю природою, так само як і перенесення відповідальності за їх вирішення виключно на того, чийм жеребом вони стали, хто безпосередньо на собі їх відчуває.

Отже, в найширшому розумінні, управлінський дискурс постає в якості дискурсу, орієнтованого на адресата масового. Але адресат цього дискурсу може бути як масовим, так і множинним. Звідси випливає, що управлінський дискурс може включати в себе не тільки масову, а й публічну комунікацію. Під публічною формою спілкування розуміють зазвичай ряд ситуацій, в яких спостерігається безпосереднє спілкування адресанта з множинними одержувачами інформації, що представляють собою неоднорідну численну аудиторію, для якої існує який-небудь об'єднуючий параметр, (наприклад, вік, місце, соціальна приналежність і т. д.).

У зв'язку з особливістю адресації публічного дискурсу обумовлено його обмеження в темах: предмет розгляду в публічному дискурсі повинен бути цікавий і значущий для максимально широкого кола людей. Теми публічного дискурсу визначаються, таким чином, інтересами адресата, і тому до їх переліку входять ті, які стосуються питань не тільки політики, а й економіки, моралі, етики, здоров'я тощо.

Так як вибір предмета мови орієнтований на множинного гетерогенного адресата, то цей предмет повинен обговорюватися в мовних формах, зрозумілих і доступних такому одержувачу інформації.

Важливою також характеристикою управлінського дискурсу є його залежність від «образу адресанта».

Адже адресантом в управлінському дискурсі є індивідуальний мовний діяч, важливою якістю якого передбачається володіння комунікативною компетентністю на найвищому рівні. І зазвичай адресант є професійно пов'язаним з мовною діяльністю (політик, журналіст, актор, письменник, вчений і так далі). Майстерне володіння мовою виступає як найважливіший фактор підтримки реноме, створення позитивного іміджу. А високий соціальний статус адресанта часто сприяє тому, що саме його точка зору на те чи інше соціальне явище здатна вплинути на зміну громадської думки.

Узагальнюючи наукові точки зору, можливо надати наступну систематизацію функціональних характеристик управлінського дискурсу:

- як правило, наявність одного адресанта і безлічі одержувачів інформації (але може бути і один адресат);
- цілеспрямований характер комунікації;
- здійснюється зазвичай суб'єктом управління, у якого є певний соціальний статус;
- категорична відповідальність за прийняті рішення;
- може бути реалізований у формі як монологу, так і діалогу;
- тема обговорення, орієнтована на адресата, повинна бути як високоінтелектуальна, так і перспективна, з точки зору сприйняття.

У зв'язку з широким використанням поняття «дискурс» у багатьох галузях знань (лінгвістика, соціологія, політологія, філософія, психологія, педагогіка, журналістика, культурологія, мистецтвознавство, математика) доречно говорити про його інституційність.

Відповідно, на нашу думку, управлінський дискурс як інституційний є спілкуванням у спеціально заданих межах статусно-рольових відносин. Стосовно до сучасного суспільства, інституціоналізація його відбувається в наступних видах управлінського дискурсу: політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний та інший, – відповідні напрямкам виробничої діяльності, включаючи діловий, науковий, масово-інформаційний. Цей

список можна змінити або розширити, оскільки суспільні інститути істотно відрізняються один від одного і не можуть розглядатися як однорідні явища, крім того, вони історично мінливі, можуть зливатися один з одним і виникати в якості різновидів в рамках того чи іншого типу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, з усього вищесказаного випливає, що структура і функції дискурсу носять неоднорідний характер і є всього лише малою складовою частиною від наявного вагомому числа наукових дисциплін або суспільних інститутів.

Підсумовуючи підходи до вивчення даного поняття, відзначимо, що дискурс як загальноприйнятий тип комунікативної поведінки суб'єкта в будь-якій сфері людської діяльності, детермінований соціально-історичними умовами, а також стереотипами організації та інтерпретації текстів.

Аналіз управлінського дискурсу призвів до виділення наступних його типів: публічний і приватний дискурси, які виступають своєрідним базисом, надбудовою над іншими видами дискурсу.

Література

1. Арндт Х. *Vita activa, или О деятельной жизни* / Пер. с нем. и англ. В.В. Бибихина; Под ред. Д.М. Носова. СПб.: Алетейя, 2000. 437 с.
2. Бакуменко В.Д. *Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монограф.* Київ: Вид-во УАДУ. 2000. 302 с.
3. Вебер М. *Избранные произведения.* Москва: Прогресс, 1990. 808 с.
4. Дегтяр А.О., Халецький А.В., Белай С.В. *Взаємодія органів державної влади з громадськістю: теорія та практика державного управління: монограф.* Донецьк: В-во «Донбас», ООО «РА Ваш імідж», 2012. 415 с.
5. Дюркгайм Е. *Первісні форми релігійного життя: тотемна система в*

- Австралії; пер. з фр. Г. Філіпчук, З. Борисюк; наук. ред. Т. Метельова. Київ: Юніверс, 2002. 423 с.
6. Модернізація галузі науки державне управління в умовах суспільних реформ в Україні : монограф. / О.М. Петроє та ін.; за заг. ред. О. Я. Петроє, Л. І. Федулової. Київ: НАДУ, 2020. 552 с.
  7. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2. С. 190-201.
  8. Hauriou M. L'institution et le droit statutaire, *Recueil de législation de Toulouse*, 2e série, tome 11, 1906. P. 134-182.

References

1. Arendt, Kh. (2000). Vitaactiva, ili O deyatel'noy zhizni [Vitaactiva, or about active life]. Saint Petersburg: Aletyya [in Russian].
2. Bakumenko, V.D. (2000). Formuvannia derzhavno-upravlinskykh rishen: problemy teorii, metodolohii, praktyky [Formation of state-management solutions: problems of theory, methodology, practice]. Kyiv: Vyd-vo UADU [in Ukrainian].
3. Veber, M. (1990). Izbrannye proizvedeniya [Selected Works] Moskva: Progress [in Russian].
4. Diehtiar, A.O., Khaletskyi, A.V., Bielai, S.V. (2012). Vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady z hromadskistiu: teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia [Interaction of state authorities with the public: theory and practice of Public Administration]. Donetsk: V-vo «Donbas», ООО «RA Vash imidzh» [in Ukrainian].
5. Diurkhaim, E. (2002). Pervisni formy relihiinoho zhyttia: totemna systema v Avstralii. [Primitive forms of religious life: the Totem system in Australia]. Kyiv: Yunivers [in Ukrainian].
6. Petroie, O.M. (2020). Modernizatsiia haluzi nauky derzhavne upravlinnia v

umovakh suspilnykh reform v Ukraini [Modernization of the field of science public administration in the context of public reforms in Ukraine]. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

7. Romanenko, Ye. (2014). *Komunikatyvna vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady ta hromadskosti: sutnist ta osoblyvosti nalahodzhennia*. [Communicative interaction of state authorities and the public: the essence and features of adjustment]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia. – Public administration and local self-government*. 2. 190-201 [in Ukrainian].
8. Hauriou, M. (1906). *L'institution et le droit statutaire*, *Recueil de législation de Toulouse*, 2e série, 11, 134-182 [in French].